

สถานภาพการวิจัย “ท้องถิ่นภาคเหนือ” จากตัวบทวรรณกรรมในรอบสองทศวรรษ (พ.ศ.2540-2560)

Status of Research Studies on “Local North Thailand” in Literature over the Last Two Decades (1997-2017)¹

พัชลิน จินนุ่น²

Phatchalin Jeennoon³

(Received: 8 February 2020; Revised: 3 March 2020; Accepted: 21 May 2020)

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์สถานภาพการวิจัย “ท้องถิ่นภาคเหนือ” จากตัวบทวรรณกรรมในรอบสองทศวรรษ (พ.ศ.2540-2560) โดยรวบรวมบทความวิจัยในระดับบัณฑิตศึกษาที่ใช้ข้อมูลวรรณกรรมท้องถิ่นในการทำวิจัย และงานตีพิมพ์ในรูปแบบงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ ช่วงพ.ศ. 2540-2560 ผลการศึกษาพบว่า มีงานวิจัยที่วิจัย “ท้องถิ่นภาคเหนือ” จากตัวบทวรรณกรรมจำนวน 133 เรื่อง สถาบันที่ใช้ข้อมูลวรรณกรรมมีทั้งหมด 19 สถาบัน มีทั้งมหาวิทยาลัยที่สังกัดหน่วยงานของรัฐ มหาวิทยาลัยราชภัฏ และมหาวิทยาลัยเอกชน สถาบันที่นิยมใช้ข้อมูลวรรณกรรมท้องถิ่น คือ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ และมหาวิทยาลัยศิลปากรตามลำดับ สำหรับสาขาวิชาที่นิยมนาวรรณกรรมท้องถิ่นมาวิจัย คือ สาขาในกลุ่มภาษา วรรณกรรม และวรรณคดีเปรียบเทียบ ทั้งนี้การนำวรรณกรรมท้องถิ่นมาใช้พบทั้งในกลุ่มนิสิตนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา และกลุ่มนักวิจัยที่เป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยและบุคคลทั่วไป โดยนักวิจัยนิยมวิจัยวรรณกรรมประเภทนิทานและศาสนา ทั้งนี้ นักวิจัยนิยมวิจัยองค์ประกอบของวรรณกรรมในด้านรูปแบบ ภาษา เนื้อหา แนวคิด หรือภาพสะท้อนมากกว่ามุ่งนำแนวคิดหลังสมัยใหม่มาใช้ โดยประเด็นที่เกี่ยวกับเรื่องภูมิปัญญาเริ่มได้รับความนิยมในทศวรรษหลัง อย่างไรก็ตาม นักวิจัยยังนิยมผลิตซ้ำระเบียบวิธีวิจัยแบบเดิม คือ การวิจัยเชิงเอกสาร โดยนักวิจัยส่วนหนึ่งนิยมวิจัยจากผลงานวิชาการที่มีการปริวรรตหรือรวบรวมตัวบทไว้แล้ว ทำให้การค้นพบข้อมูลตัวบทวรรณกรรมเรื่องใหม่ ๆ ปรากฏไม่มากนัก

คำสำคัญ: สถานภาพการวิจัย ท้องถิ่นภาคเหนือ วรรณกรรมท้องถิ่นภาคเหนือ

Abstract

This article aimed at synthesizing Status of Research Studies on “Local North Thailand” in Literature over the Last Two Decades (1997-2017). The data was collected from postgraduate research abstracts and published research papers that used Northern regional literature data during 1997-2017. The findings showed that 133 Northern regional literature written works were examined by 19 educational institutions, including public universities, Rajabhat universities, and private universities. Such data was the most used by Chiang Mai University, followed by Naresuan University and Silpakorn University.

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง “สถานภาพการวิจัยวรรณกรรมท้องถิ่นภาคเหนือ อีสานและภาคกลางในรอบสองทศวรรษ (พ.ศ.2540-2560) งบประมาณเงินรายได้ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยทักษิณ ประจำปี 2561

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., อาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

³ Assistant Professor Dr., Faculty of Humanities and Social Sciences, Thaksin University

The popular fields under investigation were language, literature, and comparative literature. Those conducting the studies involved postgraduate students, university teachers, and general public. The areas that received the most attention were tales and religions. Most of the researchers conducting these studies focused on examining components of literature in terms of formats, language, content, conceptions, and reflections; rather than applying postmodernism conceptions. The issue on wisdom has been taken into account during the last decade. Nevertheless, documentary research was still mainly used as the research methodology. Some of the researchers conducted their studies using data from academic papers that transcribed existing literature. As a consequence of this, there appeared to be a paucity of data on new literature.

Keywords: Status of research, Local North Thailand, Northern regional literature

บทนำ

วรรณกรรมท้องถิ่นเป็นวรรณกรรมที่ถ่ายทอดในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่ง มีทั้งวรรณกรรมมุขปาฐะและวรรณกรรมลายลักษณ์ การพิจารณาจากถ้อยคำภาษา ตัวอักษร ลักษณะคำประพันธ์ และภาพสะท้อนวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ปรากฏในวรรณกรรม (ปริยา หิรัญประดิษฐ์ และสมเกียรติ วัฒนาพงษากุล, 2554, หน้า 10) มีวัฒนธรรมทางวรรณศิลป์แตกต่างจากวรรณกรรมแบบฉบับ หรือวรรณกรรมหลวง คนในท้องถิ่นสร้างสรรค์ใช้สอย และอ้างรักษาไว้โดยคนในท้องถิ่น มีรูปแบบหรือฉันทลักษณ์เป็นไปตามความนิยมของท้องถิ่นนั้น ๆ ชาวบ้านทั่วไปมีสิทธิ์เป็นเจ้าของวรรณกรรม เนื้อเรื่องส่วนใหญ่เป็นแนวจักร ๆ วงศ์ ๆ ใช้ภาษาและสำนวนท้องถิ่น ไม่นิยมฉันทลักษณ์ซับซ้อน และคำศัพท์ยาก ๆ (ธวัช ปุณโณทก, 2540, หน้า 2-4) นอกจากนี้ก็ให้ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ดังที่ประพนธ์ เรืองณรงค์ และเสาวลักษณ์ อนันตศานต์ (2545, หน้า 139-141) กล่าวว่าวรรณกรรมท้องถิ่นให้ประโยชน์ในด้านวิชาการ ให้ประโยชน์โดยตรงต่อบุคคล ให้ประโยชน์ในการเมืองการปกครอง ช่วยให้เกิดความภาคภูมิใจในอดีตของท้องถิ่นที่ตนมีภูมิลำเนาอยู่ ทำให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างชนในชาติ และก่อให้เกิดการพัฒนาระบบสังคมของชาติอย่างมีทิศทาง

วรรณกรรมท้องถิ่นปรากฏอยู่ในท้องถิ่นต่าง ๆ ของประเทศไทย ในกรณีของวรรณกรรมท้องถิ่นภาคเหนือพบว่า มีทั้งประเภทลายลักษณ์และมุขปาฐะ ประเภทของวรรณกรรมที่พบ เช่น วรรณกรรมพุทธศาสนา วรรณกรรมนิทาน วรรณกรรมคำสอน วรรณกรรมประวัติศาสตร์และตำนาน ส่วนวรรณกรรมมุขปาฐะ มักอยู่ในรูปของบทขอ จ้อย คำอ้อ เพลงกล่อมเด็ก ฯลฯ คำประพันธ์ที่ใช้แต่ง คือ คำว กาพย์ ขอ ครรโลง และร่าย (ปริยา หิรัญประดิษฐ์ และสมเกียรติ วัฒนาพงษากุล, 2554, หน้า 10-53)

เหตุผลที่ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาสถานภาพการวิจัย “ท้องถิ่นภาคเหนือ” จากตัวบทวรรณกรรม เกิดจากการขยายขอบเขตการศึกษาวรรณกรรมท้องถิ่นให้ครอบคลุมทุกภาค จากเดิมที่เคยศึกษาไว้แล้ว คือ สถานภาพการวิจัยวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ ต่อมาจึงทำวิจัยสถานภาพองค์ความรู้ด้านนี้ขึ้นทั้ง 3 ภาค และเพื่อให้เห็นภาพของแต่ละภาคอย่างเด่นชัดขึ้น จึงเขียนบทความนี้ขึ้นเพื่อแยกให้เห็นสถานภาพการวิจัย “ท้องถิ่นภาคเหนือ” จากตัวบทวรรณกรรมในรอบสองทศวรรษ (พ.ศ. 2540-2560) ที่แตกต่างจากภาคอื่น ๆ

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า ที่ผ่านมาการศึกษาศถานภาพงานวิจัยจากวรรณกรรมไว้บ้าง เช่น นันทนัย ประสานนาม และธีระ รุ่งธีระ (2554) วิจัยวรรณกรรมร่วมสมัยช่วงพ.ศ. 2533-2554 วิมลมาศ ปุชชากุล (2561) วิจัยเรื่อง วิจัยวิจัยสถานภาพการศึกษาวิจัยวรรณกรรมปัจจุบัน

ของไทย ประเภทร้อยแก้ว พ.ศ.2530-2550 และพัชลิน จินนุ่น (2562) วิจัยองค์ความรู้และทิศทางการวิจัยวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ในรอบสองทศวรรษ (พ.ศ. 2540-2560) สำหรับการวิจัย “ท้องถิ่นภาคเหนือ” จากตัวบทวรรณกรรม พบบทความของทรงศักดิ์ ปรารังวัฒนา (2561) ที่เขียนเรื่อง สามทศวรรษแห่งวรรณกรรมล้านนาศึกษา (พ.ศ. 2530 – 2560) สรุปได้ว่า งานศึกษาวิจัยวรรณกรรมล้านนาในช่วงสามทศวรรษมีพัฒนาการที่น่าสนใจ ทั้งในด้านการค้นพบต้นฉบับวรรณกรรมใหม่ ๆ การปริวรรต การชำระ การวิเคราะห์วิจารณ์ในเชิงวรรณกรรมศึกษา การแสวงหาแนวคิดทฤษฎีทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มาปรับใช้ในการตีความตัวบท การมุ่งค้นหาลักษณะเด่น ความหมาย ภูมิปัญญาและคุณค่าของวรรณกรรมล้านนา โดยผู้ศึกษามุ่งพิจารณาในแง่การนำแนวคิดมาวิจัยตัวบทวรรณกรรม อย่างไรก็ตาม ประเด็นที่ผู้วิจัยสนใจจะวิจัยครอบคลุมอย่างละเอียดทั้งสถาบันการศึกษาที่วิจัยวรรณกรรมท้องถิ่น ประเภทของข้อมูลวรรณกรรมท้องถิ่น สื่อและระเบียบวิธีวิจัย และประเด็นที่นักวิจัยให้ความสำคัญ ซึ่งหัวข้อต่าง ๆ ได้มาจากการทบทวนแนวทางการวิจัยองค์ความรู้จากวรรณกรรมซึ่งพบว่า มีทั้งการวิเคราะห์จากประเภทเนื้อหาวรรณกรรม เช่น วรรณคดีวรรณกรรม หรือวรรณกรรมท้องถิ่น การวิเคราะห์จากแนวคิดทฤษฎีหรือประเด็นที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์วรรณกรรม เช่น การศึกษาด้านองค์ประกอบ การใช้แนวคิดจิตวิทยา สังคมวิทยา เป็นต้น และการวิเคราะห์จากสาขาวิชาที่นำมาใช้เพื่อให้เห็นมิติของการใช้ข้อมูลวรรณกรรมที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น เช่น สาขาวิชาภาษาไทย สาขาวิชานิเทศศาสตร์ สาขาวิชารัฐศาสตร์ เป็นต้น บ้างก็มองในเชิงพัฒนาการ ซึ่งผู้วิจัยจะนำแนวคิดเหล่านี้ไปวิเคราะห์วรรณกรรมท้องถิ่นต่อไป ส่วนผู้ที่มีความสนใจวรรณกรรมท้องถิ่นก็จะได้มีแนวทางในการวิเคราะห์วิจัยวรรณกรรมมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อสังเคราะห์สถานการณ์ภาพการวิจัย “ท้องถิ่นภาคเหนือ” จากตัวบทวรรณกรรมในรอบสองทศวรรษ (พ.ศ.2540-2560)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) เก็บข้อมูลจากงานวิจัยประเภทวิทยานิพนธ์และรายงานวิจัยสาขาวิชาภาษาไทย และสาขาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา “ท้องถิ่นภาคเหนือ” จากตัวบทวรรณกรรมในรอบสองทศวรรษ (พ.ศ.2540-2560) ในระดับอุดมศึกษาของไทย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวม คือ บทคัดย่องานวิจัยในระดับบัณฑิตศึกษา ทั้งวิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ การค้นคว้าอิสระ โครงการศึกษาเฉพาะบุคคล และงานตีพิมพ์ในรูปแบบงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ที่พิมพ์เผยแพร่ในช่วง พ.ศ. 2540-2560 ในการสืบค้นข้อมูล ผู้วิจัยเลือกกลุ่มข้อมูลที่เห็นว่าเหมาะสมกับวัตถุประสงค์และสะดวกต่อการเข้าถึงทางสื่อออนไลน์ โดยเก็บข้อมูลจากการสืบค้นทางอินเทอร์เน็ตของห้องสมุด และบัณฑิตวิทยาลัยของสถาบันต่าง ๆ ต่อมาจึงนำมาสังเคราะห์สถานการณ์ภาพการวิจัยวรรณกรรมท้องถิ่นเพื่อให้นักวิจัยมีแนวทางในการทำวิจัยมากยิ่งขึ้น นำเสนอข้อมูลโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

ข้อตกลงเบื้องต้น

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้อาศัยข้อมูลเฉพาะที่ปรากฏจากการสืบค้นทางอินเทอร์เน็ตของห้องสมุด และบัณฑิตวิทยาลัยของสถาบันต่าง ๆ เท่านั้น ไม่ได้สืบค้นจากเอกสารต้นฉบับแหล่งต้นตอ

สถานภาพการวิจัย “ท้องถิ่นภาคเหนือ” จากตัวบวรรถนกรรมตามสถาบันและสาขาวิชาในรอบสองทศวรรษ (2540-2560)

สถานภาพการวิจัย “ท้องถิ่นภาคเหนือ” จากตัวบวรรถนกรรมตามสถาบันและสาขาวิชาในรอบสองทศวรรษ (2540-2560) มีประเด็นดังต่อไปนี้

1. การสังเคราะห์งานวิจัย “ท้องถิ่นภาคเหนือ” จากตัวบวรรถนกรรมตามสถาบันและสาขาวิชา

สถาบันที่วิจัย “ท้องถิ่นภาคเหนือ” โดยใช้ข้อมูลตัวบวรรถนกรรมมีทั้งหมด 19 สถาบัน ได้แก่ 1) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้แก่ หลักสูตร ศศ.ม. สาขาวิชาภาษาและวรรณกรรมล้านนา จำนวน 38 เรื่อง หลักสูตร ศษ.ม. สาขาวิชาการสอนภาษาไทย จำนวน 14 เรื่อง หลักสูตร ศศ.ม. สาขาวิชาปรัชญา จำนวน 4 เรื่อง หลักสูตร ศศ.ม. สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา จำนวน 1 เรื่อง หลักสูตร ศศ.ม. สาขาวิชาภาษาไทย จำนวน 4 เรื่อง หลักสูตร ศศ.ม. สาขาวิชาประวัติศาสตร์ จำนวน 1 เรื่อง หลักสูตร ศศ.ม. สาขาวิชาภาษาอังกฤษ จำนวน 2 เรื่อง รวมวิทยานิพนธ์จำนวน 64 เรื่อง รายงานวิจัย จำนวน 3 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 50.37 2) มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ ได้แก่ หลักสูตร ศศ.ม. สาขาวิชาภาษาไทย จำนวน 11 เรื่อง หลักสูตร ศศ.ด. สาขาวิชาภาษาไทย จำนวน 1 เรื่อง หลักสูตร กศ.ม. สาขาวิชาภาษาไทย จำนวน 1 เรื่อง รวมวิทยานิพนธ์จำนวน 13 เรื่อง รายงานวิจัย จำนวน 2 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 11.27 3) มหาวิทยาลัยศิลปากร หลักสูตร ศศ.ม. สาขาวิชาจารึกภาษาไทย จำนวน 8 เรื่อง หลักสูตร อ.ม. สาขาวิชาภาษาไทย จำนวน 2 เรื่อง รวมวิทยานิพนธ์จำนวน 10 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 7.51 4) มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย หลักสูตร ศน.ม. สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา มีวิทยานิพนธ์จำนวน 6 เรื่อง รายงานวิจัย จำนวน 3 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 6.76 5) มหาวิทยาลัยรามคำแหง หลักสูตร ศศ.ม. สาขาวิชาไทยศึกษา มีวิทยานิพนธ์จำนวน 5 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 3.75 6) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หลักสูตร อ.ม. สาขาวิชาภาษาไทย จำนวน 4 เรื่อง หลักสูตร อ.ม. สาขาวิชาวรรณคดีเปรียบเทียบ จำนวน 1 เรื่อง รวมวิทยานิพนธ์จำนวน 5 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 3.75 7) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ หลักสูตร ศศ.ม. สาขาวิชาภาษาไทย มีวิทยานิพนธ์จำนวน 3 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 2.25 8) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ หลักสูตร กศ.ม. สาขาวิชาภาษาไทย มีวิทยานิพนธ์จำนวน 2 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 1.50 9) มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง มีรายงานวิจัย จำนวน 2 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 1.50 10) มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง หลักสูตร ศศ.ม. สาขาวิชาวัฒนธรรมศึกษา จำนวน 1 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 0.75 11) มหาวิทยาลัยพายัพ มีรายงานวิจัย จำนวน 1 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 0.75 12) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช หลักสูตร ศศ.ม. สาขาวิชาไทยคดีศึกษา มีวิทยานิพนธ์จำนวน 1 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 0.75 13) มหาวิทยาลัยแม่โจ้ มีรายงานวิจัย จำนวน 1 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 0.75 14) มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ หลักสูตร ศศ.ม. สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มีวิทยานิพนธ์จำนวน 1 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 0.75 15) มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ มีรายงานวิจัย จำนวน 1 เรื่อง 16) มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ หลักสูตร ศศ.ม. สาขาวิชาภาษาไทย มีวิทยานิพนธ์จำนวน 1 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 0.75 17) มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย มีรายงานวิจัยจำนวน 1 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 0.75 18) มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม หลักสูตร ศศ.ม. สาขาวิชาภาษาและวรรณกรรมไทย มีวิทยานิพนธ์จำนวน 1 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 0.75 และ 19) ไม่ระบุ มักได้รับทุนวิจัยภายนอกหน่วยงาน พบงานวิจัยจำนวน 6 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 4.51 รวมวิทยานิพนธ์ทั้งสิ้น 113 เรื่อง งานวิจัย 20 เรื่อง ดังตารางนี้

ตารางที่ 1 ภาพรวมงานวิจัย “ท้องถิ่นภาคเหนือ” จากตัวบทวรรณกรรมตามสถาบันและสาขาวิชา

สถาบัน/หน่วยงาน	ประเภทงานวิจัย		ร้อยละ	สาขาวิชา/จำนวน
	วิทยานิพนธ์	รายงานวิจัย		
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	64	3	50.37	สาขาวิชาภาษาและวรรณกรรมล้านนา 38 สาขาวิชาการสอนภาษาไทย 14 สาขาวิชาปรัชญา 4 สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา 1 สาขาวิชาภาษาไทย 4 สาขาวิชาประวัติศาสตร์ 1 สาขาวิชาภาษาอังกฤษ 2 รายงานวิจัย 3
มหาวิทยาลัยนเรศวร	13	2	11.27	สาขาวิชาภาษาไทย 13 รายงานวิจัย 2
มหาวิทยาลัยศิลปากร	10	-	7.51	สาขาวิชาจารึกภาษาไทย 8 สาขาวิชาภาษาไทย 2
มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย	6	3	6.76	สาขาวิชาพระพุทธศาสนา 6 รายงานวิจัย 3
มหาวิทยาลัยรามคำแหง	5	-	3.75	สาขาวิชาไทยศึกษา 5
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	5	-	3.75	สาขาวิชาภาษาไทย 4 สาขาวิชาวรรณคดีเปรียบเทียบ 1
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	3	-	2.25	สาขาวิชาภาษาไทย 3
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	2	-	1.50	สาขาวิชาภาษาไทย 2
มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง	-	2	1.50	รายงานวิจัย 2
มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง	1	-	0.75	สาขาวิชาวัฒนธรรมศึกษา 1
มหาวิทยาลัยพายัพ	-	1	0.75	รายงานวิจัย 1
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช	1	-	0.75	สาขาวิชาไทยคดีศึกษา 1
มหาวิทยาลัยแม่โจ้	-	1	0.75	รายงานวิจัย 1
มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ	1	-	0.75	สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน 1
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์	-	1	0.75	รายงานวิจัย 1
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่	1	-	0.75	สาขาวิชาภาษาไทย 1
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย	-	1	0.75	รายงานวิจัย 1
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม	1	-	0.75	สาขาวิชาภาษาและวรรณกรรมไทย 1
ไม่ระบุ/นักวิจัยอิสระ	-	6	4.51	ทุนสกว./กรมส่งเสริมวัฒนธรรม
รวม	113	20	100	

ผู้วิจัยสามารถจัดกลุ่มสาขาวิชาที่วิจัย “ท้องถิ่นภาคเหนือ” จากตัวบทวรรณกรรมตามสถาบันและสาขาวิชาวรรณกรรมได้ 7 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มภาษา วรรณกรรม และวรรณคดีเปรียบเทียบ 2) กลุ่มประวัติศาสตร์ 3) กลุ่มหลักสูตรและการสอน 4) กลุ่มพุทธศาสนา ปรัชญา 5) กลุ่มวัฒนธรรมศึกษา ไทยคดีศึกษา ไทยศึกษา 6) กลุ่มจารึกตะวันออก และ 7) กลุ่มงานวิจัย ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ภาพรวมกลุ่มสาขาวิชาที่วิจัย “ท้องถิ่นภาคเหนือ” จากตัวบทวรรณกรรม

กลุ่ม	จำนวน	เฉลี่ย (ร้อยละ)
กลุ่มภาษา วรรณกรรม และวรรณคดีเปรียบเทียบ	72	54.13
กลุ่มประวัติศาสตร์	1	0.75
กลุ่มหลักสูตรและการสอน	15	11.27
กลุ่มพุทธศาสนา ปรัชญา	11	8.27
กลุ่มวัฒนธรรมศึกษา ไทยคดีศึกษา ไทยศึกษา	7	5.26
กลุ่มจารึกตะวันออก	7	5.26
กลุ่มงานวิจัย	20	15.03
รวม	133	100

จากตารางพบว่า มีงานวิจัย “ท้องถิ่นภาคเหนือ” จากตัวบทวรรณกรรมในกลุ่มภาษา วรรณกรรม และวรรณคดีเปรียบเทียบมากที่สุด พบจำนวน 72 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 54.13 ตามด้วยกลุ่มงานวิจัยจำนวน 20 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 15.03 ถัดมาคือกลุ่มหลักสูตรและการสอน จำนวน 15 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 11.27 กลุ่มพุทธศาสนาปรัชญา จำนวน 11 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 8.27 กลุ่มวัฒนธรรมศึกษา ไทยคดีศึกษา ไทยศึกษา และกลุ่มจารึกตะวันออกมีจำนวนเท่ากัน คือ 7 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 5.26 ในส่วนของนิสิตนักศึกษา และนักวิจัยพบว่า กลุ่มของบัณฑิตศึกษาระดับปริญญาโทนิยมใช้กลุ่มข้อมูลวรรณกรรมท้องถิ่นมากที่สุด พบจำนวน 111 เรื่องคิดเป็นร้อยละ 83.45 ตามด้วยกลุ่มนักวิจัยพบจำนวน 20 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 15.03 และกลุ่มของบัณฑิตศึกษาระดับปริญญาเอกพบไม่มากนัก คือ จำนวน 2 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 1.50

อนึ่ง ในการจัดกลุ่มข้อมูลข้างต้น ผู้วิจัยจัดตามสาขาวิชาที่เจ้าของผลงานสังกัด/ศึกษา โดยดูจากหน้าปกคดีย่อที่ระบุไว้ ต่อมาจึงจัดกลุ่มที่มีศาสตร์ในการศึกษาใกล้เคียงกันให้มาอยู่ในกลุ่มเดียวกัน ซึ่งงานวิจัยบางสาขาแม้มีแนวทางการศึกษาล้ายกัน เช่น กลุ่มภาษา วรรณกรรม วรรณคดีเปรียบเทียบและกลุ่มจารึกตะวันออก แต่จะจัดให้กลุ่มจารึกตะวันออกไปอยู่อีกกลุ่มหนึ่ง เพราะงานวิจัยกลุ่มนี้มุ่งปริวรรตเอกสารโบราณหรือวิเคราะห์วิจารณ์ด้านจารึกและเอกสารโบราณที่บันทึกด้วยภาษาไทยหรือภาษาสันสกฤตหรืออื่นๆ ในขณะที่กลุ่มแรกมุ่งวิเคราะห์วรรณกรรมที่หลากหลายกว่า ทั้งที่เป็นเอกสารโบราณซึ่งส่วนใหญ่มีการปริวรรตไว้แล้ว และวิเคราะห์จากวรรณกรรมท้องถิ่นสมัยใหม่ ทั้งนี้ หัวข้อที่ 1 – 6 เป็นผลงานกลุ่มนิสิตนักศึกษา กลุ่มที่ 7 เป็นผลงานของนักวิจัยที่อาจเป็นครูบาอาจารย์หรือนักวิจัยอิสระ โดยนักวิจัยส่วนหนึ่งสังกัดกลุ่มสาขาวิชาต่าง ๆ เช่น สาขาวิชาภาษาไทย สาขาวิชาพุทธศาสนา สาขาวิชาประวัติศาสตร์ เป็นต้น

2. สังเคราะห์ประเภทของตัวบทวรรณกรรมที่นำมาวิจัย “ท้องถิ่นภาคเหนือ” ดังนี้

2.1 งานวิจัยวรรณกรรมกลุ่มบันเทิงคดี คือ งานวิจัยที่ใช้ข้อมูลท้องถิ่นในงานประเภทนวนิยาย ภาพยนตร์ สำหรับประเด็นการศึกษา เช่น การศึกษาในเชิงวัฒนธรรม ภาพสะท้อน และพัฒนาการ พบ 6 เรื่อง เช่น นัยนา ครุฑเมือง (2547) เรื่อง นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ล้านนา : ภาพสะท้อนการเมืองและสังคม และสุกัญญา เชาวน์น้ำทิพย์ (2549) เรื่อง อุดมการณ์ของชาวล้านนาที่ปรากฏในนวนิยายของมาลา คำจันทร์

2.2 งานวิจัยวรรณกรรมกลุ่มบทร้อง คำขับพื้นบ้าน นักวิจัยมุ่งวิเคราะห์จากตัวบทเพลง โดยเก็บข้อมูลทั้งเชิงเอกสาร และภาคสนาม โดยมักศึกษาองค์ประกอบของตัวบท พบ 12 เรื่อง เช่น พรพรรณ วรรณ (2544) เรื่อง การศึกษาวิเคราะห์เพลงตลกคำเมือง และบุบผา ยืนอินทร์ และคณะ (2547) เรื่อง วิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมล้านนาที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งสาวของเพ็ญศรี ผ่องศรี

2.3 งานวิจัยวรรณกรรมกลุ่มนิทานและศาสนา นักวิจัยเก็บข้อมูลเชิงเอกสาร และการสัมภาษณ์แล้วนำมาวิเคราะห์ในแง่มุมต่าง ๆ เช่น จริยธรรม ภูมิปัญญา บ้างก็ใช้แนวคิดคติชน พบ 49 เรื่อง เช่น ดุษฎีพันธุ์ พจี (2540) เรื่อง การศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมเรื่อง “ควายสามขา” และพรพิมล คำชาย (2548) เรื่อง การวิเคราะห์ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากนิทานพื้นบ้านของอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

2.4 งานวิจัยวรรณกรรมกลุ่มสำนวน สุภาษิต และคำสั่งสอน นักวิจัยเก็บข้อมูลจากเอกสาร และการสัมภาษณ์วิเคราะห์โดยมุ่งพิจารณาตัวบท เช่น วิเคราะห์เนื้อหา กลวิธี คุณค่า เป็นต้น พบ 14 เรื่อง เช่น สุภาพร คงศิริรัตน์ (2542) เรื่อง การวิเคราะห์วรรณกรรมคำสอนท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่างจากเอกสารโบราณ และอิสริยาภรณ์ แสงปัญญา (2549) เรื่อง สุภาษิตไทยลื้อ : การศึกษาเชิงวิเคราะห์

2.5 งานวิจัยวรรณกรรมกลุ่มคำถาม คำทาย นักวิจัยวิเคราะห์ในแง่วัฒนธรรม โครงสร้าง เนื้อหา ภาษา และสำนวน พบจำนวน 2 เรื่อง ได้แก่ จงรักษ์ ชัยมณี (2550) เรื่อง การวิเคราะห์วัฒนธรรมกับภาษาจากปริศนาคำทายล้านนา และศิรินทร์ หินคง (2551) การศึกษาเรื่องมิลินทปัญหาฉบับล้านนา

2.6 งานวิจัยวรรณกรรมกลุ่มตำรา และคัมภีร์ นักวิจัยมักวิเคราะห์องค์ประกอบของวรรณกรรม เช่น เนื้อหา คุณค่า แนวคิด ภูมิปัญญา บ้างก็ศึกษาในเชิงเปรียบเทียบ พบ 17 เรื่อง เช่น ปรียานุช อนุสุเรนทร์ (2540) เรื่อง การศึกษาวิเคราะห์คัมภีร์ที่ใช้เทศน์ในเทศกาลเข้าพรรษาของล้านนา: กรณีศึกษาจาก 4 วัด ในจังหวัดเชียงใหม่และลำพูน และวิสิฏฐ์ คิดคำส่วน (2551) เรื่อง แนวคิดเรื่องมนุษย์ในคัมภีร์ปฐมมูลมูลี

2.7 งานวิจัยวรรณกรรมกลุ่มตำนานพื้นบ้าน วรรณกรรมกลุ่มนี้มีหลากหลายประเภท มีทั้งตำนานปฐมนิยสถาน ตำนานประวัติโบราณสถานและโบราณวัตถุ ตำนานบุคคล ตำนานปฐนียวัตถุ และตำนานเบ็ดเตล็ดอื่น ๆ นักวิจัยวิเคราะห์ด้านโครงสร้าง บทบาท ภูมิปัญญา เป็นต้น พบ 9 เรื่อง เช่น พวงผกาหลักเมือง (2552) เรื่อง การวิเคราะห์สำนวนโวหารเชิงมโนทัศน์ในตำนานของล้านนา และปฐม หงษ์สุวรรณ (2554) เรื่อง ตำนานพระพุทธรูปล้านนา: พลังปัญญาความเชื่อและความสัมพันธ์กับท้องถิ่น

2.8 งานวิจัยวรรณกรรมกลุ่มประเพณีพิธีกรรม นักวิจัยวิเคราะห์จากตัวบทจากพิธีกรรมต่าง ๆ เช่น พิธีสู่ขวัญ พิธีพุทธาภิเษกแบบล้านนา บทสวดที่ใช้ในพิธีกรรมสวดมนต์หรือเทศน์ธรรม เป็นต้น ส่วนใหญ่วิเคราะห์ในเชิงคติชนวิทยาและวรรณคดีศึกษา พบ 8 เรื่อง เช่น ญาวินัย ศรีวงศ์ราช (2544) เรื่อง การศึกษาแนวคิดเชิงปรัชญาเรื่อง “ขวัญ” ในวรรณกรรมพิธีกรรมล้านนา และชยุตภักย์ คำมูล (2553) เรื่อง วรรณกรรมประกอบพิธีกรรมล้านนา: ลักษณะเด่น ภูมิปัญญา และคุณค่า

2.9 งานวิจัยวรรณกรรมกลุ่มฤๅษเฌย นิมิตและทำนายนัคคณะ วรรณกรรมกลุ่มฤๅษเฌย นิมิตและทำนายนัคคณะ พบ 1 เรื่อง นักวิจัยวิเคราะห์ด้วบทจากวรรณกรรมทำนายนัคคณะ ด้แก ตูลาภรณ์ แสนปรน (2550) เรื่อง การศึกษาวรรณกรรมทำนายนัคคณะ

2.10 งานวิจัยวรรณกรรมกลุ่มประสมประสานประเภทวรรณกรรม นักวิจัยไม่ได้เจาะจงประเภทของวรรณกรรม ส่วนใหญ่มุ่งรวบรวมด้วบทเพื่อศึกษาภาพรวมด้านใดด้านหนึ่ง เช่น วิถีชีวิต ภูมิปัญญา สุนทรียภาพ พบ 15 เรื่อง เช่น วชิรจันทร์ แก่นจันทร์ (2555) เรื่อง วาทกรรมความเป็นอื่นในวรรณกรรมล้านนา หทัยวรรณ ไชยะกุล (2556) เรื่อง วรรณกรรมล้านนาพร้อมสมัย (พ.ศ.2413-2550): การสืบทอดภูมิปัญญาและการสร้างสรรค์ และวกุล มิตรพระพันธ์ (2559) เรื่อง วรรณกรรมและพิธีกรรมบอกด้วตนคนพลัดถิ่นของชาวไทลื้อเมืองยอง หมู่บ้านร่มโพธิ์ทอง ตำบลท่าก้อ อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

จากการศึกษาประเภทของด้วบทวรรณกรรมที่นำมาวิจัย “ท้องถิ่นภาคเหนือ” พบว่า กลุ่มนิทานและศาสนาด้รับความนิยมมากที่สุด พบ 49 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 36.84 กลุ่มตำรา และคัมภีร์ พบ 17 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 12.78 ต่อมาคือกลุ่มประสมประสาน พบ 15 เรื่องคิดเป็นร้อยละ 11.27 กลุ่มสำนวน สุภาษิต และคำสั่งสอนพบ 14 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 10.52 กลุ่มบทร้อง คำขับพื้นบ้าน พบ 12 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 9.02 กลุ่มตำนานพื้นบ้าน พบ 9 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 6.76 กลุ่มประเพณี พิธีกรรม พบ 8 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 6.01 กลุ่มบันเทิงคดี พบ 6 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 4.51 กลุ่มคำถาม คำทายพบ 2 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 1.50 และกลุ่มฤๅษเฌย นิมิตและทำนายนัคคณะพบน้อยที่สุด คือ 1 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 0.75 ดังตาราง

ตารางที่ 3 ภาพรวมประเภทของด้วบทวรรณกรรมที่นำมาวิจัย “ท้องถิ่นภาคเหนือ”

ประเภทของวรรณกรรม	จำนวน	เฉลี่ย (ร้อยละ)
บันเทิงคดี	6	4.51
บทร้อง คำขับพื้นบ้าน	12	9.02
นิทานและศาสนา	49	36.84
สำนวน สุภาษิตและคำสั่งสอน	14	10.52
คำถาม คำทาย	2	1.50
ตำรา และคัมภีร์	17	12.78
ตำนานพื้นบ้าน	9	6.76
ประเพณี พิธีกรรม	8	6.01
ฤๅษเฌย นิมิตและทำนายนัคคณะ	1	0.75
ประสมประสาน	15	11.27
รวม	133	100

3. แนวคิดหรือประเด็นที่ใช้ศึกษา “ท้องถิ่นภาคเหนือ” จากตัวบทวรรณกรรม

3.1 การศึกษาเชิงคติชน กิ่งแก้ว อรรถาการ (2558, อ้างถึงใน ศิริพร ณ ถลาง, 2562) กล่าวว่า ข้อมูลทางคติชนวิทยามีความสำคัญต่อการทำความเข้าใจธรรมชาติของมนุษย์ ในฐานะเป็นตัวตนบุคคล ในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและวัฒนธรรม และในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของจักรวาล อาจแบ่งได้เป็น 3 มิติ คือ 1. มิติแห่งตัวตนบุคคล 2. มิติแห่งสังคมและวัฒนธรรม และ 3. มิติแห่งการปะทะลู่สภาวะเหนือโลก-เหนือตัวตนบุคคล เนื่อสังคมและวัฒนธรรม การศึกษากลุ่มแรก ศึกษาข้อมูลเพื่อทำความเข้าใจมนุษย์ แต่ละคนตามเนื้อหาของข้อมูลทางคติชนคติที่รวบรวมมา เพื่อทำความเข้าใจองค์ประกอบทั้งทางด้าน กายภาพและจิตใจ เป็นการมองในเชิงของจิตวิทยาและจิตวิเคราะห์และในเชิงจิตวิญญาณด้วย คือ ทั้งในแง่ของพฤติกรรมทั่วไปและเงื่อนไขของมันเป็นกับทั้งส่วนที่มาประกอบกันเป็นบุคลิกภาพและปมปัญหาต่าง ๆ ภายในใจ (psyche) ในที่สุด ก็มองบุคคลมิใช่เพียงเป็นบุคคลเป็นราย ๆ เท่านั้นแต่ในฐานะเป็น “the individual” คือ เป็นบุคคลที่มีบุคลิกพิเศษเฉพาะตนซึ่งต้องการความเป็นอิสระเสรีด้วย กลุ่มที่ 2 ศึกษาข้อมูลเพื่อทำความเข้าใจคติชนคติและประเพณีที่เป็นองค์ประกอบของสังคม ซึ่งมีส่วนหล่อหลอมความเป็นตัวตน บุคคลของสมาชิกในสังคม นั้น ๆ เมื่อสมาชิกได้รับการหล่อหลอมและปฏิบัติตนไปในทิศทางเดียวกัน สังคมนั้นก็มีสมาพันธ์ที่ ส่วนกลุ่มที่ 3 ศึกษาเทพปกรณัม คือ เรื่องเล่าเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ เทพเจ้า เทวดาและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย รวมทั้งบทบาทของพระองค์ในการสร้างโลก จักรวาล มนุษย์ สัตว์ พืชพรรณและสรรพสิ่ง บทบาทในการสร้างกฎเกณฑ์และธรรมเนียมปฏิบัติ ราชวงศ์และโทษของการปฏิบัติที่ไม่สอดคล้องกับกลไกโลก การทำความเข้าใจและการปฏิบัติให้สอดคล้องกับธรรมเนียมปฏิบัติ การปฏิบัติเพื่อทะลุโลกวิสัย ขึ้นสู่สภาวะเหนือโลก

การนำแนวคิดคติชนมาวิเคราะห์วรรณกรรม ส่วนใหญ่นักวิจัยนำมาศึกษาอนุภาค บทบาทหน้าที่ โครงสร้างความหมาย อาจพ่วงด้วยแนวคิดอื่น ๆ เพื่อให้เห็นความลุ่มลึกยิ่งขึ้น พบ 8 เรื่อง เช่น สมพงษ์ จิตอาภัย (2545) เรื่อง การศึกษาบทสวดวิญญูและพิธีสวดวิญญูของชาวไทลื้อ อำเภอบัว จังหวัดน่าน วิเคราะห์ บทบาทหน้าที่ ปฐม หงษ์สุวรรณ (2554) เรื่อง ตำนานพระพุทธรูปล้านนา: พลังปัญญาความเชื่อและความสัมพันธ์กับท้องถิ่น วิเคราะห์ความหมายและสัญลักษณ์สำคัญที่เชื่อมโยงกับโครงสร้างทางสังคมของล้านนาและบทบาทที่ยังคงมีความสำคัญต่อวิถีชีวิต ผู้คนและสังคมวัฒนธรรม และวฤล มิตระพพันธ์ (2559) เรื่อง วรรณกรรมและพิธีกรรมบอกตัวตนคนพลัดถิ่นของชาวไทลื้อเมืองยอง หมู่บ้านร่มโพธิ์ทอง ตำบลท่าก้อ อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย เพื่อศึกษาวรรณกรรมและพิธีกรรมที่ชาวไทลื้อในหมู่บ้านร่มโพธิ์ทอง ตำบลท่าก้อ อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ใช้บอกอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ในฐานะคนพลัดถิ่นในบริบทข้ามพรมแดน

3.2 การศึกษาเชิงเปรียบเทียบ นักวิจัยมุ่งเปรียบเทียบตัวบทในเชิงวรรณคดีศึกษา พบ 9 เรื่อง เช่น สมหวัง อินทร์ไชย (2544) เรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบปฐมสมโพธิภาษาบาลีฉบับล้านนากับฉบับภาคกลาง และธัญญพัทธ์ มิตระศรีณย์ (2550) เรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรมล้านนาเรื่องสุวิณณเมฆะ หมายชนคำและวรรณกรรมลาวเรื่องมหาหุย

3.3 การศึกษาพุทธปรัชญา คุณธรรม จริยธรรม นักวิจัยมักวิเคราะห์โดยอิงหลักธรรมในพระพุทธศาสนา หรือเกณฑ์ของหน่วยงานต่าง ๆ เช่น ใช้เกณฑ์คุณธรรมของกรมวิชาการ หนังสือของเพ็ญแข วัจนสุนทร คุณธรรมตามแนวพระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ส่วนใหญ่ มีการไล่เรียงลำดับคุณธรรมจริยธรรมที่พบมากพบน้อย และบอกจำนวนที่พบอย่างชัดเจน พบจำนวน 14 เรื่อง

เช่น วาสนา ปัญญาเลย (2540) เรื่อง วิเคราะห์จริยธรรมในนิทานพื้นบ้านล้านนา และสมพงษ์ เมhta (2556) เรื่อง การศึกษาศาติธรรมทางพระพุทธศาสนาจากตำนานเมืองโบราณเวียงกาหลง ตำบลเวียงกาหลง อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย

3.4 การศึกษาภูมิปัญญา วัฒนธรรม นักวิจัยมักอิงกรอบภูมิปัญญาที่ออกโดยหน่วยงานต่าง ๆ เช่น ภูมิปัญญาของมูลนิธิภูมิปัญญา และภูมิปัญญาตามแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรี พบจำนวน 16 เรื่อง เช่น พรพิมล คำชาย (2548) เรื่อง การวิเคราะห์ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากนิทานพื้นบ้านของอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ และแมชีวิมุตติยา (สุภาพรรณ ณ บางช้าง) (2554) เรื่อง จักกวาฟี่ปี่: ลักษณะเด่น ภูมิปัญญา และคุณค่า

3.5 การศึกษาองค์ประกอบวรรณกรรม นักวิจัยวิเคราะห์องค์ประกอบของตัวบทด้านต่าง ๆ เช่น รูปแบบ เนื้อหา อักษรวิธี การใช้ภาษา กลวิธีการประพันธ์ แนวคิด คุณค่า อาจพ่วงด้วยการศึกษาความสัมพันธ์กับสังคม ข้อมูลที่ได้มาส่วนใหญ่มาจากการปริวรรต หรือศึกษาตัวบทที่เป็นเอกสารโบราณ พบจำนวน 38 เรื่อง เช่น กิ่งแก้ว เพ็ชรราช (2543) เรื่อง วิเคราะห์นิทานลุ่มน้ำปาด และพระภาณุมาศ ธมมานนโท (ทิลาวรรณ) (2550) เรื่อง การศึกษาเชิงวิเคราะห์วรรณกรรมพระพุทธศาสนาล้านนาเรื่องปฏิกะทั้งสาม

3.6 การศึกษาภาษา นักวิจัยศึกษาโดยอิงแนวคิดภาษาศาสตร์ พบ 11 เรื่อง เช่น อัมพร ชัยวาปีน (2546) เรื่อง พฤติกรรมการสื่อสารของตัวละครในฐานชาตกฉบับล้านนา ใช้แนวคิดของเดลล์ไฮม์ส (Dell Hymes) และของเซอล (Searle) วรณรินทร์ วินิจกิจเจริญ (2547) เรื่อง การใช้ภาษาเพื่อสร้างอารมณ์ขันในเพลงตลกคำเมือง: การศึกษาตามแนววรรณศาสตร์และวัจนปฏิบัติศาสตร์ และณิขกุล คารินทร์ (2557) เรื่อง กลวิธีการเชื่อมโยงความในนิทานตลกพื้นบ้านล้านนา (เจี้ยก้อม) ตามวิธีของ Halliday และ Hasan

3.7 การประยุกต์ การปรับใช้ในการเรียนการสอนหรือสังคม นักวิจัยมุ่งนำวรรณกรรมไปประยุกต์ใช้ในห้องเรียน หรือปรับใช้ในสังคม พบจำนวน 7 เรื่อง เช่น วราภา เลหาเพ็ญแสง (2545) เรื่อง วิเคราะห์ตำนานภาคเหนือเพื่อการสอนวรรณกรรมท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจและตระหนักในคุณค่าของตำนาน และเจียง ทิ อั้ง (2558) เรื่อง การวิเคราะห์คุณค่าของนิทานพื้นบ้านเพื่อบูรณาการการเรียนการสอน กรณีศึกษาเปรียบเทียบนางเต็ม นางก้ามกับนางอุทธรา

3.8 การศึกษาเชิงสุนทรียศาสตร์ นักวิจัยมุ่งศึกษาท่วงทำนองการแต่ง กลวิธีทางวรรณศิลป์ เช่น น้ำเสียง การใช้คำ การใช้โวหารภาพพจน์ การเล่นเสียงพยัญชนะ วรรณยุกต์ อาจเสริมด้วยประเด็นอื่น ๆ พบจำนวน 4 เรื่อง เช่น ชนิษฐา รัตวินิช (2546) เรื่อง ความเปรียบในปัญญาชาตกฉบับล้านนา และหทัยวรรณ ไชยะกุล (2549) เรื่อง การศึกษาวิเคราะห์สุนทรียภาพในวรรณกรรมประเภทโคลงของล้านนา

3.9 การศึกษาตัวละคร นักวิจัยมุ่งศึกษาตัวละครสำคัญ โดยอาจแยกประเภทหรือจัดกลุ่มตัวละครก่อนศึกษาลักษณะเด่น โดยอาศัยแนวคิดวรรณคดีศึกษา คติชนวิทยา และสังคมวิทยา พบจำนวน 12 เรื่อง เช่น สุกนิตา เชื้ออินตะ (2544) เรื่อง การศึกษาเชิงวิเคราะห์บทบาทของพระอินทร์ในปัญญาชาตกฉบับล้านนา และปิยพร คลศิลป์ (2552) เรื่อง การศึกษาบทบาทของผู้นิพนธ์ในนิทานพื้นบ้านล้านนา

3.10 การศึกษาเชิงสังคม นักวิจัยมุ่งวิเคราะห์ภาพสะท้อนทางสังคมจากตัวบท เช่น ค่านิยม ภาษา ประเพณี ความเชื่อ เป็นต้น โดยอาจศึกษาพ่วงกับแนวคิดอื่น ๆ ด้วย พบจำนวน 10 เรื่อง เช่น นัยนา ครุฑเมือง (2547) เรื่อง นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ล้านนา: ภาพสะท้อนการเมืองและสังคม โดยอิงกับความสัมพันธ์ในสังคมล้านนา และรังสรรค์ จันตะ (2555) เรื่อง ภูมินามพื้นบ้าน: ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นกับวรรณกรรมพื้นบ้านในเขตภาคเหนือตอนบน ใช้แนวคิดคติชนวิทยา สังคมวิทยา และมานุษยวิทยาวัฒนธรรม

3.11 การศึกษาโดยใช้แนวคิดหลังสมัยใหม่ การมุ่งแนวคิดนี้พบ 4 เรื่อง เช่น สุกัญญา เชาวน์ทิพย์ (2549) เรื่อง อัตลักษณ์ของชาวล้านนาที่ปรากฏในนวนิยายของมาลา คำจันทร์ และจันจิรา ธรรมยา (2553) เรื่อง ภาพตัวแทนของผู้หญิงในวรรณกรรมล้านนา: กรณีศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรมสามสมัย เรื่อง คำขอเจ้าสุวัตร นางบัวคำ บทละครเรื่องน้อยไฉยนางแว่นแก้ว นวนิยายเรื่องดังคนดิบ

จากการศึกษาพบว่า มีการศึกษาองค์ประกอบวรรณกรรมมากที่สุด พบจำนวน 38 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 28.57 ตามด้วยการศึกษามิติปัญญา วัฒนธรรมพบจำนวน 16 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 12.03 การศึกษาพุทธปรัชญา คุณธรรม จริยธรรม พบจำนวน 14 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 10.52 การศึกษาตัวละครพบจำนวน 12 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 9.02 การศึกษาภาษาพบจำนวน 11 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 8.27 การศึกษาเชิงสังคมพบจำนวน 10 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 7.51 การศึกษาเชิงเปรียบเทียบพบจำนวน 9 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 6.76 การศึกษาเชิงคติชนพบจำนวน 8 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 6.01 การประยุกต์ การปรับใช้ในการเรียนการสอน หรือสังคมพบจำนวน 7 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 5.26 การศึกษาเชิงสุนทรียศาสตร์ และการศึกษาโดยใช้แนวคิดหลังสมัยใหม่ พบจำนวนเท่ากันคือกลุ่มละ 4 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 3.00 ดังตาราง

ตารางที่ 4 แนวคิดหรือประเด็นที่ใช้ศึกษา “ท้องถิ่นภาคเหนือ” จากตัวบทวรรณกรรม

แนวคิดหรือประเด็นในการวิจัยวรรณกรรมท้องถิ่น	รวม	เฉลี่ย (ร้อยละ)
การศึกษาเชิงคติชน	8	6.01
การศึกษาเชิงเปรียบเทียบ	9	6.76
การศึกษาพุทธปรัชญา คุณธรรม จริยธรรม	14	10.52
การศึกษามิติปัญญา วัฒนธรรม	16	12.03
การศึกษาองค์ประกอบวรรณกรรม	38	28.57
การศึกษาภาษา	11	8.27
การประยุกต์ การปรับใช้ในการเรียนการสอนหรือสังคม	7	5.26
การศึกษาเชิงสุนทรียศาสตร์	4	3.00
การศึกษาตัวละคร	12	9.02
การศึกษาเชิงสังคม	10	7.51
การศึกษาโดยใช้แนวคิดหลังสมัยใหม่	4	3.00
รวม	133	100

4. การสังเคราะห์งานวิจัย “ท้องถิ่นภาคเหนือ” จากตัวบทวรรณกรรมตามสื่อและระเบียบวิธีวิจัย

ผู้วิจัยพบว่า สื่อที่นักวิจัยนิยมใช้ ได้แก่ สื่อที่เป็นหนังสือเล่ม พบ 116 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 87.21 ตามด้วยสื่อวิทยุทัศน์ และสื่อบุคคล พบ 6 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 4.51 ปิดท้ายด้วยสื่อประเภทผสมผสาน พบ 5 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 3.75 สำหรับระเบียบวิธีวิจัยที่นักวิจัยนิยมใช้พบว่า นักวิจัยนิยมวิจัยเชิงเอกสาร พบ 116 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 87.21 ตามด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ พบ 11 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 8.27 ปิดท้ายด้วยการวิจัยแบบผสมผสาน พบจำนวน 6 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 4.51 ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5 งานวิจัย “ท้องถิ่นภาคเหนือ” จากตัวบทวรรณกรรมตามสื่อและระเบียบวิธีวิจัย

สื่อ								ระเบียบวิธีวิจัย				รวม
	วีดิทัศน์	ภาพยนตร์	สื่อพื้นบ้าน	หนังสือเล่ม	สื่อบุคคล	เว็บไซต์	ผสมผสาน	เอกสาร	ปริมาณ	คุณภาพ	ผสมผสาน	
รวม	6	-	-	116	6	-	5	116	-	11	6	133
เฉลี่ย	4.51	-	-	87.21	4.51	-	3.75	87.21	-	8.27	4.51	100

5. การสังเคราะห์งานวิจัย “ท้องถิ่นภาคเหนือ” จากตัวบทวรรณกรรมในเชิงพัฒนาการ

การศึกษา “ท้องถิ่นภาคเหนือ” จากตัวบทวรรณกรรมในเชิงพัฒนาการพบว่า แสดงพัฒนาการ 4 ช่วง ได้แก่ ช่วงพ.ศ. 2540 – 2545 นักวิจัยมุ่งวิเคราะห์องค์ประกอบของตัวบท ตั้งแต่เนื้อหา รูปแบบ ภาษา กลวิธี คุณค่า ภาพสะท้อนจากตัวบท คุณธรรม จริยธรรม ตัวละคร ภาษา ซึ่งการวิเคราะห์แนวโน้มสืบทอดมาตั้งแต่ก่อนทศวรรษ 2540 ตัวอย่างงานวิจัย เช่น ดุษฎีพันธุ์ พจี (2540) การศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมเรื่อง “ควายสามขา” สุภาพร คงศิริรัตน์ (2542) รายงานผลการวิจัยเรื่องการวิเคราะห์วรรณกรรมคำสอนท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่างจากเอกสารโบราณ กิ่งแก้ว เพ็ชรราช (2543) วิเคราะห์นิทานลุ่มน้ำปาด จังหวัดอุดรธานี ชัยชนะ ปิ่นเงิน (2544) การศึกษาเชิงวิเคราะห์วรรณกรรมชาดกล้านนาเรื่องโหวนหมอก และพระมหาวิวัฒน์ วุฒินันท์ (อุปคำ) (2545) คำสอนเรื่องคุณธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในภาษาชาดกล้านนา

ช่วงพ.ศ. 2546 – 2550 นักวิจัยนิยมศึกษาเปรียบเทียบองค์ประกอบของตัวบทหนึ่งกับอีกตัวบทหนึ่งและการนำวรรณกรรมไปประยุกต์ใช้ในด้านต่าง ๆ ทั้งนี้ เริ่มมีการนำแนวคิดหลังสมัยใหม่มาวิเคราะห์ตัวบทด้วย เช่น แนวคิดอัตลักษณ์ ตัวอย่างงานวิจัยเช่น ชนิษฐา รัตนนิช (2546) ความเปรียบในปัญญาชาดกล้านนา วรธิดา อุดมสม (2548) การคิดสรรและสรรค์สร้างนิทานพื้นบ้านล้านนาสำหรับเด็ก และ สุกัญญา เชาว์นันทิพย์ (2549) อัตลักษณ์ของชาวล้านนาที่ปรากฏในนวนิยายของมาลา คำจันทร์

ช่วงพ.ศ. 2551 - 2555 นักวิจัยเชื่อมโยงวรรณกรรมกับบริบทสังคม วัฒนธรรม และภูมิปัญญามากขึ้น ตัวอย่างงานวิจัย เช่น ไพโรศาล สังข์เยี่ยม (2551) การวิเคราะห์ภูมิปัญญาชาวล้านนาในมหาชาติล้านนาฉบับสร้อยสังกร พระสุริยรัตนบัณฑิต (สุทิพย์ ออบอุ่น) (2552) การศึกษาวิเคราะห์องค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ปรากฏในคัมภีร์ธรรมวัดสูงเม่น จังหวัดแพร่ ชยตฤภฏ คำมูล (2553) วรรณกรรมประกอบพิธีกรรมล้านนา: ลักษณะเด่น ภูมิปัญญา และคุณค่า ปฐม หงษ์สุวรรณ (2554) ตำนานพระพุทธรูปล้านนา: พลังปัญญาความเชื่อและความสัมพันธ์กับท้องถิ่น และวิไลลักษณ์ เยอเบาะ (2555) ศึกษารวบรวมภูมิปัญญาด้านวรรณกรรมชนเผ่าพื้นเมือง 9 กลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูงในภาคเหนือของประเทศไทย

ช่วงพ.ศ. 2556 – 2560 นักวิจัยมุ่งวิเคราะห์ลักษณะเด่นด้านใดด้านหนึ่งของวรรณกรรม ตัวอย่างงานวิจัย เช่น สมพงษ์ เมทา (2556) การศึกษาคติธรรมทางพระพุทธศาสนาจากตำนานเมืองโบราณเวียงกาหลง ตำบลเวียงกาหลง อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย ขวณพิศ นกตาชัย (2557) การใช้วรรณกรรมพุทธศาสนาเพื่อการเยียวยาทางจิตวิญญาณในวิถีล้านนา มัฆวาน ภูมิเจริญ (2558) ภาพลักษณ์ผู้หญิงล้าน

นาในบทเพลงคำเมืองร่วมสมัย ในช่วง พ.ศ. 2536-2556 วกุล มิตรพระพันธ์ (2559) วรรณกรรมและพิธีกรรม บอกตัวตนคนพลัดถิ่นของชาวไทลื้อเมืองยอง หมู่บ้านร่วมโพธิ์ทอง ตำบลท่าก้อ อำเภอแม่สรวย จังหวัด เชียงราย และเอี่ยมพร ทิพย์เดช (2560) มายาคติในนิทานพื้นบ้านล้านนา

บทสรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การศึกษา “ท้องถิ่นภาคเหนือ” จากตัวบทวรรณกรรมในรอบสองทศวรรษ (พ.ศ.2540-2560) สรุปได้ว่า มหาวิทยาลัยที่นิยมนำข้อมูลวรรณกรรมท้องถิ่นมาศึกษาวิจัยมากที่สุด ได้แก่ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ซึ่งมีการนำวรรณกรรมท้องถิ่นมาวิจัยในระดับบัณฑิตศึกษาจำนวนถึง 64 เรื่อง เกิดจากมหาวิทยาลัยดังกล่าวสนับสนุนหรือส่งเสริมให้มีการนำตัวบทวรรณกรรมไปใช้ในการวิจัย จึงมีการวิจัยกันเป็นจำนวนมาก รวมทั้งสิ้น 7 สาขาวิชา ได้แก่ สาขาวิชาภาษาและวรรณกรรมล้านนา สาขาวิชาการสอนภาษาไทย สาขาวิชาปรัชญา สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา สาขาวิชาภาษาไทย สาขาวิชาประวัติศาสตร์ และสาขาวิชาภาษาอังกฤษ ตามด้วยมหาวิทยาลัยนเรศวร จำนวน 13 เรื่อง และมหาวิทยาลัยศิลปากรจำนวน 10 เรื่อง มหาวิทยาลัยที่นำวรรณกรรมท้องถิ่นไปวิจัยมักมีสถานที่ตั้งอยู่ที่ภาคเหนือ ตามด้วยภาคกลาง และภาคอีสาน ไม่พบในมหาวิทยาลัยทางภาคใต้ อาจเกิดจากนิสิตนักศึกษาในภาคใต้ไม่มีความถนัดหรือเชี่ยวชาญภาษาล้านนา นอกจากนี้ก็อาจเกิดจากคณาจารย์ที่สอนในมหาวิทยาลัยในภาคใต้ไม่ได้มุ่งเน้นการวิเคราะห์ตัวบทวรรณกรรมภาคอื่น ๆ มากเท่ากับวรรณกรรมของภาคใต้ สำหรับสาขาวิชาที่วิจัย “ท้องถิ่นภาคเหนือ” จากตัวบทวรรณกรรมพบว่า มีหลากหลาย มีทั้งกลุ่มภาษา วรรณกรรม และวรรณคดีเปรียบเทียบ กลุ่มประวัติศาสตร์ กลุ่มหลักสูตรและการสอน กลุ่มพุทธศาสนา ปรัชญา กลุ่มวัฒนธรรมศึกษา ไทยคดีศึกษา ไทยศึกษา และกลุ่มจารึกตะวันออก รวมทั้งกลุ่มนักวิจัย โดยพบในกลุ่มภาษา วรรณกรรม และวรรณคดีเปรียบเทียบมากที่สุด โดยพบงานวิจัยที่ใช้ “ท้องถิ่นภาคเหนือ” จากตัวบทวรรณกรรมมากเป็นพิเศษในกลุ่มนักศึกษาที่เรียนในสาขาวิชาภาษาและวรรณกรรมล้านนา การนำวรรณกรรมท้องถิ่นไปวิจัยส่วนใหญ่พบในกลุ่มนิสิตนักศึกษา ระดับปริญญาโทมากกว่าระดับปริญญาเอก สำหรับประเภทของวรรณกรรมที่พบมีหลากหลายประเภท มีทั้งกลุ่มบันเทิงคดี กลุ่มบทร้อง คำขับพื้นบ้าน กลุ่มนิทานและศาสนา กลุ่มสำนวน สุภาษิตและคำสั่งสอน กลุ่มคำถาม คำทาย กลุ่มตำรา และคัมภีร์ กลุ่มตำนานพื้นบ้าน กลุ่มประเพณี พิธีกรรม กลุ่มฤกษ์ยาม ดูนิมิต และทำนายลักษณะ และกลุ่มประสมประสาน โดยนักวิจัยนิยมวิจัยวรรณกรรมประเภทนิทานและศาสนา มีข้อสังเกตว่า นักวิจัยกลุ่มนี้มักเป็นกลุ่มพระสงฆ์ อาจเพราะสอดคล้องกับสาขาและสถานภาพของผู้เรียน

ในด้านการนำแนวคิดทฤษฎีหรือประเด็นที่ใช้ศึกษา “ท้องถิ่นภาคเหนือ” จากตัวบทวรรณกรรมพบว่า มีอย่างหลากหลายเช่นเดียวกัน มีทั้งการศึกษาเชิงคติชน การศึกษาเชิงเปรียบเทียบ การศึกษาพุทธปรัชญา คุณธรรม จริยธรรม การศึกษาภูมิปัญญา วัฒนธรรม การศึกษาองค์ประกอบวรรณกรรม การศึกษาภาษา การประยุกต์การปรับใช้ในการเรียนการสอนหรือสังคม การศึกษาเชิงสุนทรียศาสตร์ การศึกษาตัวละคร การศึกษาเชิงสังคม และการศึกษาโดยใช้แนวคิดหลังสมัยใหม่ โดยภาพรวมพบว่า นักวิจัยนิยมวิเคราะห์องค์ประกอบของตัวบทวรรณกรรม หรือยึดกรอบแนวคิดทางวรรณคดีศึกษา เช่น การศึกษาเนื้อเรื่อง คุณค่า กลวิธีการประพันธ์ แม้ในระยะหลัง ๆ นักวิจัยมุ่งเน้นไปที่ประเด็นวัฒนธรรม ภูมิปัญญาก็ยังสังเคราะห์จากตัวบทอยู่ การนำแนวคิดทฤษฎีหลังสมัยใหม่มาวิเคราะห์ตัวบทยังปรากฏไม่มากนัก แต่ข้อดีของการวิเคราะห์แนวเดิม คือ ได้เห็นภาพรวมของวรรณกรรมประเภทใดประเภทหนึ่งที่ชัดเจนขึ้น หรือได้เห็นประเด็นที่นักวิจัย

ต้องการมุ่งเน้นอย่างลึกซึ้งขึ้น เช่น ประเด็นภาพสะท้อน ประเด็นภูมิปัญญา นอกจากนั้นก็เห็นความพยายามในการใช้แนวคิดเชิงบูรณาการมากขึ้น เช่น การวิเคราะห์โดยใช้ทั้งแนวคิดวรรณคดีศึกษา คติชนวิทยา และสังคมวิทยาในเรื่องเดียวกัน รวมถึงความพยายามในการนำวรรณกรรมไปประยุกต์ใช้ในสังคม จุดด้อยประการหนึ่ง คือ การไม่พยายามแสวงหาตัวบทใหม่ ๆ ที่อยู่ตามศูนย์ศิลปวัฒนธรรมต่าง ๆ หรือการออกไปสัมภาษณ์ชาวบ้าน เพื่อจะได้เห็นข้อมูลใหม่ ๆ ส่วนใหญ่นักวิจัยวิเคราะห์จากตัวบทที่มีการปริวรรตรวบรวมไว้แล้ว ทำให้การขยายกรอบของข้อมูลไม่กว้างขวางเท่าที่ควร

ข้อจำกัดของงานชิ้นนี้ คือ ด้านการรวบรวมข้อมูล เนื่องจากงานวิจัยบางเล่มปรากฏชื่อเรื่องอยู่ในฐานข้อมูล แต่ไม่ปรากฏบทคัดย่อ หรือตัวเล่มในห้องสมุดออนไลน์ของสถาบันการศึกษา ตลอดจนวิทยานิพนธ์ที่ตีพิมพ์ในช่วง พ.ศ.2560 บางเรื่องไม่ได้จัดเก็บในฐานข้อมูลห้องสมุดมหาวิทยาลัย จึงมีอุปสรรคในการแสวงหาข้อมูล นอกจากนั้นก็พบข้อจำกัดด้านการวิเคราะห์ข้อมูลบางประเด็น คือ เรื่องของการจัดแนวคิดหรือประเด็นงานวิจัยและประเภทของข้อมูล ผู้วิจัยพบว่า งานวิจัยหลายเรื่องใช้หลายแนวคิดหรือหลายประเด็น ผู้วิจัยจึงพิจารณาจากวัตถุประสงค์ของงานวิจัยชิ้นนั้นว่ามุ่งเน้นด้านใดก็จะยึดด้านนั้นเป็นสำคัญ ส่วนการแบ่งประเภทของวรรณกรรมก็ยังคงมีความลักลั่นอยู่บ้าง บางเรื่องเป็นทั้งวรรณกรรมบทร้องและนำไปใช้ในงานพิธีกรรม ในการแบ่งจึงพิจารณาทั้งจากเนื้อหา และบทบาทของวรรณกรรมประกอบ ทั้งนี้การแบ่งประเด็นการวิเคราะห์ด้านต่าง ๆ เช่น การแบ่งตามสถาบันและสาขา ประเภท สื่อและระเบียบวิธีวิจัยก็เพื่อให้ผู้อ่านเห็นการใช้ข้อมูลวรรณกรรมท้องถิ่นในแง่มุมต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น อาจทำให้เห็นแนวทางในการนำไปปรับใช้ในการทำวิจัยต่อไป สำหรับการนำสถิติมาประกอบการศึกษาก็เพื่อให้ผู้อ่านเห็นภาพรวมการวิจัยด้านต่าง ๆ ที่เด่นชัดขึ้นเท่านั้น ซึ่งข้อมูลในเชิงสถิติอาจมีการเพิ่มเติมในเชิงร้อยละได้หากมีผู้พบงานวิจัยนอกเหนือจากที่ได้รวบรวมไว้ และข้อมูลบางอย่าง เช่น ประเภทของวรรณกรรมท้องถิ่น หากนักวิจัยมองต่างมุมนั้น การแบ่งกลุ่มก็อาจเหลื่อมซ้อนหรือไม่เหมือนกันบ้าง ดังที่ผู้วิจัยกล่าวไว้แล้วข้างต้นว่า งานวิจัยบางเรื่องสามารถมองได้มากกว่า 1 มุมมอง ขึ้นอยู่กับเกณฑ์หรือข้อตกลงที่นักวิจัยกำหนดไว้

ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้มีประโยชน์ในเชิงวิชาการ เหมาะแก่นิสิตนักศึกษาที่ต้องการวิจัยวรรณกรรมท้องถิ่น จะได้มีแนวทางในการหาหัวข้อมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ นักวิจัยควรนำแนวคิดทฤษฎีหลังสมัยใหม่มาวิเคราะห์ตัวบทให้มากขึ้น หรือควรแสวงหาตัวบทใหม่ ๆ มาวิเคราะห์เพื่อเป็นการสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมต่อไป

บรรณานุกรม

- กิ่งแก้ว เพ็ชรราช. (2543). *วิเคราะห์นิทานลุ่มน้ำปาด จังหวัดอุดรดิตถ์*. รายงานผลการวิจัย. อุดรดิตถ์ : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏอุดรดิตถ์.
- กิ่งแก้ว อัดถการ. (2558). *ขอบเขตของการศึกษาคติชนคดีว่าข้อมูลทางคติชนวิทยา*. สืบค้นเมื่อ 13 มีนาคม 2562, จาก <https://www.facebook.com/search/top/?q=siraporn%20nathalang&epa>.
- ชินสุภา รัตวินิช. (2546). *ความเปรียบในปัญญาสาขากบฏล้านนา*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

- ศิรินทร์ หินคง. (2551). **การศึกษาเรื่องมิลินทปัญหาฉบับล้านนา**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- จงรักษ์ ชัยมณี. (2550). **การวิเคราะห์วัฒนธรรมกับภาษาจากปริศนาคำทายล้านนา**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- จันจิรา ธรรมยา. (2553). **ภาพตัวแทนของผู้หญิงในวรรณกรรมล้านนา: กรณีศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรมสามสมัย เรื่อง คำวชเจ้าสุวัตร นางบัวคำ บทละครเรื่องน้อยใจยานางแว่นแก้ว นวนิยายเรื่องดงคนดิบ**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง, เชียงราย.
- เจือง ทิ อึ้ง. (2558). **การวิเคราะห์คุณค่าของนิทานพื้นบ้านเพื่อบูรณาการการเรียนการสอน กรณีศึกษาเปรียบเทียบนางเต็ม นางก้ามกับนางอุทธรา**. รายงานผลการวิจัย. ลำปาง: มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.
- ชยุตภฏ คำมูล. (2553). **วรรณกรรมประกอบพิธีกรรมล้านนา: ลักษณะเด่น ภูมิปัญญา และคุณค่า**. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ชวนพิศ นกาศดัย. (2557). **การใช้วรรณกรรมพุทธศาสนาเพื่อการเยียวยาทางจิตวิญญาณในวิถีล้านนา**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ชัปณะ ปิ่นเงิน. (2544). **การศึกษาเชิงวิเคราะห์วรรณกรรมชาดกล้านนาเรื่องไฉนหารมโหด**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ญาวินัย ศรีวงศ์ราช. (2544). **การศึกษาแนวคิดเชิงปรัชญาเรื่อง “ขวัญ” ในวรรณกรรมพิธีกรรมล้านนา**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ณิชากุล คารินทร์. (2557). **กลวิธีการเชื่อมโยงความในนิทานตลกพื้นบ้านล้านนา (เจี้ยก้อม)**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ดุษฎีพันธุ์ พจี. (2540). **การศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมเรื่อง “ควายสามเขา”**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ตุลาภรณ์ แสนปรน. (2550). **การศึกษาวรรณกรรมทำนายของล้านนา**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ทรงศักดิ์ ปรางค์วัฒนา. (2561). **สามทศวรรษแห่งวรรณกรรมล้านนาศึกษา (พ.ศ. 2530 – 2560)**. สืบค้นเมื่อวันที่ 13 มกราคม 2562 จาก <http://www.thaistudies.chula.ac.th/2018/12/17>.
- ธวัช ปุณโณทก. (2540). **วิเคราะห์วรรณกรรมท้องถิ่นเชิงเปรียบเทียบ**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ธัญญพัทธ์ มิตรศรัณย์. (2550). **การศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรมล้านนาเรื่องสุวรรณเมฆะมหาชนคำและวรรณกรรมลาวเรื่องมหาหุยุ**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.
- นัทธนัย ประสานนาม และธีระ รุ่งธีระ. (2555). **งานวิจัยด้านวรรณกรรมไทยร่วมสมัย: การศึกษารวบรวมบทคัดย่อและบรรณานุกรม**. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยและพัฒนาแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นัยนา ครุฑเมื่อง. (2547). **นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ล้านนา : ภาพสะท้อนการเมืองและสังคม**.

- วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- บุบผา ยันอินทร์ และคณะ. (2547). **วิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมล้านนาที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งสาวขอของเพ็ญศรี ม่วงศรี**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
- ปฐม หงษ์สุวรรณ. (2554). **ตำนานพระพุทธรูปล้านนา: พลังปัญญาความเชื่อและความสัมพันธ์กับท้องถิ่น**. รายงานผลการวิจัย. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ประพนธ์ เรืองณรงค์ และเสาวลักษณ์ อนันตศานต์. (2545). **ภูมิปัญญาทางภาษา**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- ปรียา หิรัญประดิษฐ์และสมเกียรติ วัฒนาพงษากุล. (2554). **เอกสารการสอนชุดวิชา ภาษาไทย 8 (คติชนวิทยาสำหรับครู) หน่วยที่ 10**. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ปรียานุช อนุสุเรนทร์. (2540). **การศึกษาวิเคราะห์คัมภีร์ที่ใช้เทศน์ในเทศกาลเข้าพรรษาของล้านนา : กรณีศึกษาจาก 4 วัด ในจังหวัดเชียงใหม่และลำพูน**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ปิยพร คลศิลป์. (2552). **การศึกษาบทบาทของผู้หญิงในนิทานพื้นบ้านล้านนา**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- พรพรรณ วรรณ. (2544). **การศึกษาวิเคราะห์เพลงดลกคำเมือง**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- พระภาณุมาศ ธมฺมานนฺโท (ทิลาวรรณ). (2550). **การศึกษาเชิงวิเคราะห์วรรณกรรมพระพุทธศาสนา ล้านนา เรื่อง ปุ๊กกะทั้งสาม**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- พระมหาวัฒน์ วฑฺฒนสุธี (อุปคำ). (2545). **คำสอนเรื่องคุณธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในภาษิต ล้านนา**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- พระสุธีรัตนบัณฑิต (สุพิทย์ อบอุ่น). (2552). **การศึกษาวิเคราะห์องค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ปรากฏในคัมภีร์ธรรมวัดสูงเม่น จังหวัดแพร่**. รายงานผลการวิจัย. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พวงผกา หล้าเมือง. (2552). **การวิเคราะห์สำนวนโวหารเชิงมนทัศน์ในตำนานของล้านนา**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- พัชลิน จินนุ่น. (2562). **องค์ความรู้และทิศทางการวิจัยวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ในรอบสองทศวรรษ (พ.ศ. 2540-2560)**. รายงานผลการวิจัย. พัชลุง: มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ไพโรศาล สังข์เยี่ยม. (2551). **การวิเคราะห์ภูมิปัญญาชาวบ้านในมหาชาติล้านนาฉบับสร้อยสังกร**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- มัชวาน ภูมิเจริญ. (2558). **ภาพลักษณ์ผู้หญิงล้านนาในบทเพลงคำเมืองร่วมสมัย ในช่วง พ.ศ. 2536-2556**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- แม่ชีวิมุตติยา (สุภาพรณ ณ บางช้าง). (2554). **จักรวาลทิพย์: ลักษณะเด่น ภูมิปัญญา และคุณค่า**. รายงานผลการวิจัย. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

- รังสรรค์ จันต๊ะ. (2555). **ภูมินามพื้นบ้าน: ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นกับวรรณกรรมพื้นบ้านในเขตภาคเหนือตอนบน**. รายงานผลการวิจัย.แพร่: มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- วกุล มิตรพระพันธ์. (2559). **วรรณกรรมและพิธีกรรมบอกตัวตนคนพลัดถิ่นของชาวไทลื้อเมืองยองหมู่บ้านร่มโพธิ์ทอง ตำบลท่าก้อ อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย**. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- วรธิดา อุดมสม. (2548). **การคิดสรรและสรรค์สร้างนิทานพื้นบ้านล้านนาสำหรับเด็ก**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- วรภา เลหาเพ็ญแสง. (2545). **วิเคราะห์ตำนานภาคเหนือเพื่อการสอนวรรณกรรมท้องถิ่น**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- วัชรินทร์ แก่นจันทร์. (2555). **วาทกรรมความเป็นอื่นในวรรณกรรมล้านนา**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- วาสนา ปัญญาเลย. (2540). **วิเคราะห์จริยธรรมในนิทานพื้นบ้านล้านนา**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
- วิมลมาศ ปุฏชากุล. (2561). **วิจัยวิจัยสถานภาพการศึกษาวิจัยวรรณกรรมปัจจุบันของไทย ประเภทร้อยแก้ว พ.ศ.2530-2550**. กรุงเทพฯ: คมบาง.
- วิไลลักษณ์ เขอบေး. (2555). **ศึกษารวบรวมภูมิปัญญาด้านวรรณกรรมชนเผ่าพื้นเมือง 9 กลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูงในภาคเหนือของประเทศไทย**. รายงานผลการวิจัย. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมวัฒนธรรม.
- วิสิษฐ์ คิดคำสวน. (2551). **แนวคิดเรื่องมนุษย์ในคัมภีร์ปฐมมูลมูลี**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- สมพงษ์ จิตอารีย์. (2545). **การศึกษบทสวดและพิธีสวดของชาวไทลื้อ อำเภอปัว จังหวัดน่าน**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- สมพงษ์ เมทา. (2556). **การศึกษาคติธรรมทางพระพุทธศาสนาจากตำนานเมืองโบราณเวียงกาหลง ตำบลเวียงกาหลง อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- สมหวัง อินทร์ไชย. (2544). **การศึกษาเปรียบเทียบปฐมสมโพธิภาษาบาลีฉบับล้านนา กับฉบับภาคกลาง**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- สุกัญญา เชาว์น้ำทิพย์. (2549). **อัตลักษณ์ของชาวล้านนาที่ปรากฏในนวนิยายของมาลา คำจันทร์**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- สุกนิดา เชื้ออินต๊ะ. (2544). **การศึกษาเชิงวิเคราะห์บทบาทของพระอินทร์ในปัญญาสชาดกฉบับล้านนา**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- สุภาพร คงศิริรัตน์. (2542). **การวิเคราะห์วรรณกรรมคำสอนท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่างจากเอกสารโบราณ**. รายงานผลการวิจัย. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- หทัยวรรณ ไชยะกุล. (2549). **การศึกษาวิเคราะห์สุนทรียภาพในวรรณกรรมประเภทโคลงของล้านนา**. รายงานผลการวิจัย. เชียงใหม่: คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- หทัยวรรณ ไชยะกุล. (2556). **วรรณกรรมล้านนาร่วมสมัย (พ.ศ.2413-2550) : การสืบทอดภูมิปัญญา และการสร้างสรรค์**. รายงานผลการวิจัย. เชียงใหม่: โรงพิมพ์นพบุรการพิมพ์.
- อัมพร ชัยวาปีน. (2546). **พฤติกรรมการสื่อสารของตัวละครในสุธนชาดกฉบับล้านนา**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- อิสริยาภรณ์ แสงปัญญา. (2549). **สุภาสิตไถลื้อ : การศึกษาเชิงวิเคราะห์**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- เอื้อมพร ทิพย์เดช. (2560). **มายาคติในนิทานพื้นบ้านล้านนา**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.